

Savaitė—s pokalbis

Autorius SystemOperator
2013-01-11
Paskutinė kartė... atnaujinta 2013-01-17

Vytas Petruškas; kevičius apie gyvenimą... ant parako: viskas galėjo sprogti vienu garu

Vytas Petras Petruškas; kevičius š... savaitė™ Ąiasklaidos buvo pastebėtas tik todėl, kad Medininkas b teismo procese pareiškė, kad tarp Ąrodymų nra jo filmuotos medžiagos ir tai, kas rodoma jo vardu, – ne jo darbas. V. Petruškas; kevičius filmuota medžiaga yra aukso vertė, nes jis pirmasis Ąamino dar karštas istorinio nusikaltimo vaizdas ir svarbius daiktinius Ąrodymus. Deja, visa tai kažkur dingio, o bylos tyrimas ušitė du dešimtmečius...

V. Petruškas; kevičius – ne tas Ąmogus, kuris braunasi Ą viešumė..., lipa ant baikos ir demonstruoja sav drė... sė... ar išmanymė... Nenoriai jis komentavo Ąurnalistas ir tė... pradingusios medžiagos faktė... „ V sensacijė, nesigilina Ą esmė™ – nenoriu dalyvauti tokiam farse. Kur jie visi buvo prieš dvidešimt metė? Kė... mėsė valdėios padarė, kad bėtė nubausti Medininkas Ąudyniė vykdytojais ir ušakovai? Kas š prisimena tuos eilinius muitinikus, apgynusius Lietuvos valstybė™, jos ekonomines sienas? “ – greičiau liėdnai nei piktai klausia jis.

Vytas Petruškas; kevičius ir buvėms Aukščiūsių Tarybos gynėjas 1991-ėjė krevinojo sausio metu, ir vienas iš trijų pirmųjų muitinikė, atsistojusis saugoti pavojingiausios Rytė Lietuvos sienos su Baltarusija, kur tuomet ne tik siautė jo gerai ginkluotas specialaus paruošimo sovietinė milicijos OMON'o bėrys, bet ir supo priešais; kai nusistatė gyventojai, reikalaujantys suteikti jiems autonomijė... nuo Lietuvos ir grėinti sovietinė valdėiė... Vytas Petruškas; kevičius taip pat ir pirmasis ne kartė... apšaudyto ir deginto muitinėš Lavoriškas posto viršininkas, pirmasis iš valstybėš pareigėnė atvykėms Ą kraupiė... Medininkas Ąudyniė vietė...

Deja, šiuo metu V. Petruškas; kevičius patirtis valstybėš tarnyboje nebereikalinga, tad jis augina ir ugdo sportinius Ąirgus. Toks tad yra šiandienis „Bernardinai.lt“ pašnekovas, kurė Sausio 13-osios proga ir paprašė me prisiminti tė... Ątėtinė laikmetė.

Istoriniai 1990–1991 metai net jė tiesioginiams dalyviams po truputė ušikloja praeitimi. Papasakokite, kaip tapote Aukščiūsių Tarybos gynėju, kaip atėjote dirbti Ą muitinė™?

Kažkur išgirdau, kad kuriasi muitinė ir nutariau Ą silieti Ą šė naujė... procesė..., stiprinantė atsikurianė valstybė™. Atėjau Ą muitinė™ 1990 lapkritėio 12-ė... jė..., buvau 21-as asmuo šioje sistemoje. Gana greitai iš mėsė buvo sudaryta grupė, kuri pradėjo stebėti suaktyvėjusius kariš veiksmus Vilniaus šiaurė miestelyje. Pagrindinis postas buvo tuometėš Jaunėjė technikė stoties 5 aukštas – iš jo mes matėme šiaurėš miestelė. Dar vienas postas buvo „Lietuvos“ viešbučio 22 aukštas – iš jo gerai matėsi kariš judėjimas po miestė... Taigi, gavė™ iš Technikė stoties pranešimė... apie kariš judėjimą... iš šiaurėš miestelio, mes per racijė... (nebuvo juk joki mobilieji telefonė) perduodavome Ąinias postui Ą „Lietuvos“ viešbutė, o šis apie tolesnė kariš maršrutė... perduodavo Ą Seimė... arba Krašto apsaugos departamentė... Dirbome iš tiesė... parė..., pamainomis, tokie mėsė valgybininkė buvo 6–8. Taip pat dar buvo ir judantis postas – mums skirta juoda „Volga“ sekdavome sovietė kariš maršrutas.

Matyt, ne tik mes juos, bet ir jie mus sekė, nes kartė... man su Robertu Petkevičiumi belaukiant kariš maršruto prieš buvusio kino teatro „Tėvynė“ staiga buvom apsupti kariš šarvuotėiė areštuoti ir nuvežti Ą šiaurėš miestelė.

Sulaikant mėsė nieko neklausė, nieko nepaaiškino, Ąsodino Ą šarvuotė. Man tuo metu rėpė jo tik greičiau atsikratyti tarybinio paso, kuriame buvau prirašėms sekamė kareiviš maršruto numeris. Nutaikėms progė... šarvuotyje pasė... perplėšė ir ušikė; au uš benzino bakė, tad likau be jokio dokumentė. Bet kariš kiamis jė ir nereikė jo.

Mes, aišku, paskelbėm bado streikė..., nevalgėm, negėrėm, signataras Z. Vaišvila dėI mėsė vedė tuometiniu sovietė armijos Vilniaus Ągulio vadu generolu Vladimiru Uschopėiku (šiuo metu vienas iš Sausio 13-osios Ąudyniė bylos Ątariamėjė, besislapstantis Baltarusijoje ir ten dirbėms Baltarusijos gynybos ministro pavaduotoju – red.), tai mus antrė... parė... paleido. Sulaikymo metu ir man teko trumpam susitikti ir Vladimiru Uschopėiku, kuris mums pagrasino ir nuėjo. Ilgiau mums priekaištavo, ko Ąia mes kišamė, amėš, toks lietuvis pulkininkas Antanas (pavardėš nepasakė). Kai supratau, kad iš Dzėkijos, tai ir paklausiau: jei tavo mama Dzėkijoje palaiko Lietuvos nelieiamybė™, tai ar vėiuosi Ą Dzėkijė... šaudyti ir savo motinos? Supyko, Ąstė mane Ą kamerė... „ Tik tylėk“.

ėdomus momentas buvo, kai paleidus nuėjome atsiimti tarnybinėš „Volgos“, stovinėios prieš šiaurė

miestelio vartą. Palydą—jo mus automatu ginkluotas vyresnysis leitenantas. Paklausiau jo, kodėl—mažono sparnas lenktas, nes patys palikome sveiką... automobilą. Tai jis nusikabino nuo peties automatą..., užtais— ir nukreip— lenktas „Seišes ispravliu“ (tuojau pataisysiu – red.). Aš;ku, po to mes jau nebetur—jome jokią pretenziją ir iš;vaivom su lenktu sparnu.

Sausio 9-ą...ją..., kai tapo aš;ku, kad kariš;kie pasiroš; pulti, mes, 41 muitininkas, be jokių ginklą iš;—jome Aukš;iausi... Taryb... – Atkuriam... Seim... Tur—jome tik muitin—s striukės sausio 17-osios naktį, kai mus iš;ten iš;leido, tai iš;at—jusių 41 iš;—jome tik 11. Vadinasi, 30 ¼monių kaųkuriuo metu iš;—jo – tai nebuvo draudžiama. O pad—kų gavimo s...raš;e buvo deš;imt kaųkaip prisiraš;. Pats tuometis muitin—s vadovas Valerijonas Valickas n— vienos nakties nepralauž; Seime kartu su muitininkais. O prival—jo kaip vadas – taip aš; manau. D—l tų negarbingų dalykų buvo nemalonu, mes su R. Petkevičiumi nutar—me nedalyvauti tame pad—kų teikime, bet moterys iš; kadrų skyrus iš;praš;— neųlugdyti iš;kilmingos akimirkos, tad atstov—jome.

Toks jau gyvenimo d—snis – kuo ryš;— saul—, tuo tamsesni š;—liai. O kaip prisimenat naktis tarp gyvenimo ir mirties?

Prisimenu kaip gyvenimą... ant parako. Ten buvo tiek daug butelių su padegamuoju skysčiu, su benzinu, kad ¼journalistai praš;— gyn—ją, poteriavo, kad tik š;ie nerųkytų, nes viskas gal—jo sprogti.

Iš;kojome, kaip gintis. Pamenu, kad Vytautas Kavaliauskas su Romu Januš;ausku (v—liau Lavoriš;kių posto muitininkai) statyboje rado armatųros galų, juos sulankst—, ir taip pasiroš;— gynybai. Kas atsineš;—peilį, kas medųiokliniš;autuv... Mes su R. Petkevičiumi radome tokių viet..., kur desantininkams verųiantis pirmojo aukš;to langus tektų perš;okti per suverstus sm—lio maiš;us, tad buvome nusprendę po tais maiš;ais laukti š;okanų, griebti už kojų, atimti automatą... ir bent kiek rimųiau pasiprieš;inti, pigiai neatiduoti savo gyvyb—s.

Stipriausias tos nakties š;dis – tai tųkstanų ¼monių, 4 ar 5 ratais apsupusių Seimo pastat... iš;or—s, elgesys. Po to, kai buvo suųinota apie aukas prie televizijos bokš;to, buvo pasiųlyta ¼mon—ms trauktis, bet n— vienas nepajud—jo. T— maųiau pro langą... iš; vidaus – mano grup—s, kuriai vadovavau, š;tabas buvo antrame aukš;te, signataro E. Vilko kabinete, tad gerai tai maųiau.

Tuo tarpu kai kurie Aukš;iausiosios Tarybos deputatai tomis dienomis, kai tik prad—davo temti, apie 20–21 valandų..., pagal sieną... nuslinkdavo ir per galiną kiemą... palikdavo pastat... Ir tokie buvo ne du, ir ne trys.

Kai suųinojote apie užimtą... televizijos bokš;tą..., ar tur—jote bent kiek vilties, kad nepuls Seimo?

Ne, vilties tikrai jokios netur—jome, lauk—me. Kunigas Robertas Grigas dav— visiems paskutinį patepimą... Buvo leista paskambinti š; namus, tai pasakiau ¼monai, kad rųpintiš;si sųnumi ir kur sode užkasti š; polietileno maiš;... sudokumentus. Man—me, kad jei kas ir liks gyvas, tai vis tiek bus kaip Stalino laikais – veš; š; Sibirą..., š; lagerius ir pan.

Be Sausio 13-osios Jums ne maųiau reikš;minga yra ir sausio 21-oji. Kodėl—l?

Sausio 21-oji tur—tų bųti svarbi visai valstybei, nes tuomet buvo prad—ta saugoti Rytų Lietuvos ekonomin—siena, ten buvo š; kurtas pirmasis – Lavoriš;kių postas. Tai valstybin—s reikš;mingas š;vykis todėl—l, kad Lietuva kš; savarankiš;ka valstyb— negal—jo visavertiš; kai egzistuoti tol, kol nekontroliavo savo sieną. Tai buvo ir viena iš; pagrindinių sųlygų siekiant ir tarptautinio Lietuvos pripaųinimo.

Iki tol Lietuva iš; dalies kontroliavo tik ekonominę Vakaru sieną... per Lazdijų postą..., tačiau ir tai nebuvo savarankiš;ka kontrol—, nes ten stov—jo š; alia Lietuvos ir sovietų muitininkai.

Man asmeniš; kai š; data svarbi tuo, kad teko stov—ti pirmoje pamainoje, sausio 21-ą...ją... Po penkių dienų buvo atidarytas ir kitas svarbus – Medininkų postas.

Kremliaus valdųia gerai suprato, kad prad—ta Rytų ekonomin—s sienos kontrol— labai stiprina Lietuvos savarankiš;kumą..., todėl—l Lavoriš;kių postas buvo ne kartą... apš;audytas ir tris kartus degintas. Pirmą kartą... užpuol— po kelių dienų – sausio 27-ą...ją..., kai OMON'as (specialus sovietų milicijos būrys) sumuš; Kavaliauską..., Romą... Januš;auską... ir Petrą... Marųiulaitį. Netur—jome jokių ryš;io ir transporto priemonių sumuš;ti vyrai —jo p—sųiomis kelis kilometrus iki Lavoriš;kių miestelio ir iš; ten praneš;— apie š;vykdytą... smurtą... Tačiau kitą... rytą... v—l stov—jo kita pamaina, trys vyrai, kurie plikomis rankomis vieni tarp laukų saugojo savo valstybę.

OMON'as buvo gerai ginkluotas, o mes tetur—jome v—liavą... ir lazdelę mažono stabdyti. Tik gerokai v—liavą laidiniai telefonai ir retkarųiais Vidaus reikalų ministerija paskolindavo racijų. Kai jausdavome, kad OMON'as gali pulti,

taip poste likdavo du ¼monÅ—s, o vienas ar du muitininkai atsitraukdavo toliau, kad galÅ—tÅ³ likusius proÅ³ektoriumi perspÅ—atvaÅ³iuojanÅ•ias OMON'o mašinas. Taip bandÅ—me saugoti Å³mones ir dokumentus.

TaÅ•iau vyrai ne tik stovÅ—jo, bet ir sulaikÅ— gana rimtÅ³ dalykÅ³. VienÅ... atvejÅ— paminÅ—siu – buvo sulaikytas kontrabanda gabenamas paslÅ—ptas maišas Vilniaus radijo komponentÅ³, tuomet vadinamoje Burdenkos gamykloje pagamintÅ³ magnetofono galvuÅ•iÅ³, kurios Kijeve dedamos Å— sraigtasparnius. O juk sulaikymas taip pat buvo pavojingas reikalas, nes sulaikytieji galÅ—jo vÅ—liau prieš kelis muitininkus atsivesti visÅ... bÅ«rÅ—keršytojÅ³. GtodÅ—LavoriškiÅ³ postas ne kartÅ... buvo apšaudytas iš miško medÅ³iokliniais šautuvais.

PavasaraÅ— pirmÅ... kartÅ... OMON'ui sudeginus LavoriškiÅ³ postÅ..., muitininkams Algiui Meseckui, Vladui ÅCEesiÅ«nu (kanojÅ³ irklavimo olimpinis ir daugkartinis pasaulio Å•empionas – red.) ir Å½anai LiadachoviÅ• buvo sulauÅ³yti šonkauliai, sudauÅ³ytos galvos. TaÅ•iau po poros valandÅ³ LavoriškiÅ³ poste vÅ—l stovÅ—jo ne tik Å³monÅ— naujas namelis. Toks tuomet buvo Å³moniÅ³ ryÅ³tas ir pasiaukojimas. Deja, visi tie Å³monÅ—s pamiršti, niekas jiems nepasakÅ— net aÅ•iÅ«.

Kaip JÅ«s vertinate tÅ... faktÅ..., kad tik po pernykšÅ•io Seimo PirmininkÅ—s kreipimosi prokuratÅ«ra pagaliau, po 21 metÅ³, pareiškÅ— kaltinimus Vilniaus OMON'o vadams B. MakutinoviÅ•iui ir B. Razvodovui, nors bÅ«ta faktÅ³, jog jie ne kartÅ... paslapÅ•iomis lankÅ—si Lietuvoje?

Pacituosiu tik ponÅ... VytautÅ... LandsbergÅ—: reikia tyrimo, kuris ištirtÅ³ šÅ— prokuratÅ«ros tyrimÅ... Reikia, ka šalia paminÅ—tÅ³ omonininkÅ³ bÅ«tÅ³ pasodinti ir tie, kurie tyrÅ— ar turÅ—jo ištirti jÅ³ veiklÅ... Ar kas nors tyrÅ per atstumÅ... apšaudÅ— LavoriškiÅ³ posto vÅ—liavÅ... ir posto namelÅ—? Niekas iš prokuratÅ«ros net nebuvo atvaÅ³iavÅ™s.

JÅ«sÅ³ manymu, kiek Vilniaus OMON'as galÅ—jo prisidÅ—ti prie MedininkÅ³ Å³udyniÅ³?

Manau, kad jie atliko visÅ... paruošiamÅ... jÅ... medÅ³iagÅ... – kas kur stovi, kokios sÅ...lygos ir pan. ir jÅ... pe atvykusiam Å³udyti Rygos OMON'ui.

Visgi po 21 metÅ³ Lietuva Jus prisiminÅ—. Tiesa, ne kaip tÅ³ laikÅ³ didvyrÅ—, bet kaip Å³mogÅ³, kuris MedininkÅ³ Å³udyniÅ³ teisme pareiškÅ—, jog svarbi, iškart po MedininkÅ³ Å³udyniÅ³ filmuota medÅ³iaga, perduota prokuratÅ«rai, dingo. TaÅ•iau JÅ«s taip pat teigiate, kad toje paÅ•ioje filmavimo juostoje yra uÅ³fiksuoti LazdijÅ³ muitininkÅ³ pokalbiai su kontrabandininkais. Tai gal Å•ia ir yra tos juostos prapuolimo prieÅ³astis? Gal ji net buvo perduota prokuratÅ«rai, gal jÅ... paslÅ—pÅ— MuitinÅ—s departamento vadovybÅ—?

Visko gali bÅ«ti, dabar sunku pasakyti. Toje vienoje juostoje buvo ir kadrai iš LazdijÅ³ posto, ir kadrai po MedininkÅ³ Å³udyniÅ³.

FilmuotÅ... medÅ³iagÅ... kartu su kamera perdaviau MuitinÅ—s departamento vadovui V. Valickui. Po kurio laiko mes kartu su MedininkÅ³ posto viršininku Algiu NaraškeviÅ•iumi paprašÅ—me dar kartÅ... perÅ³iÅ«rÅ—ti tÅ... medÅ norÅ—jome atlikti savo tyrimÅ..., tai mums atsakÅ—, kad juosta jau pas prokurorÅ... AlgimantÅ... AstaškÅ...

Å@ Lazdijus kartu su Robertu PetkeviÅ•iumi vykau MedininkÅ³ Å³udyniÅ³ išvakarÅ—se su MuitinÅ—s departamento vadovybÅ—s Å³inia, nes buvo gauta rimtÅ³ signalÅ³, kad ten vyksta galimi kontrabandiniai sandÅ—riai. RadÅ™ gerÅ... vietÅ... slapta nufilmavome, grÅ—Å³ome Å— VilniÅ³ vakare, tad kamera taip ir liko pas mane. ParyÅ•iui paskambinÅ™s budintis pranešÅ—, kad uÅ³pulti Medininkai, tad griebÅ™s filmavimo kamerÅ... iškart nuvykau ten.

Švito. Vaizdas baisus. Nors buvo dar tamsoka, viskÅ... nufilmavau. Man pasidarÅ— Å—domu, kaip jie netyÅ•ia uÅ³klupo mÅ«sÅ³ vyrus, iš kur atÅ—jo. Iš pradÅ³iÅ³ pamaÅ•iau, kad Å³udikai tykojo prie šiukšliÅ³ dÅ—Å to pastebÅ—jau automobilio vÅ—Å³es. Sekdamas tomis vÅ—Å³iomis nuÅ—jau Å— miškÅ... ir ten prie eglÅ—s radau id vietÅ... – vadinasi, ilgokai stovÅ—ta – ir nugertÅ... mineralinio butelÅ—. ViskÅ... nufilmavau ir tÅ... butelÅ— parodÅ atvykusiam tyrÅ—jui – aišku, tuomet dar DNR tyrimo nebuvo galima atlikti, bet buvo galima patikrinti bent pirštÅ³ antspaudus. Kur dabar tas butelis? Kur ta filmuota medÅ³iaga? GruodÅ³io mÅ—nesÅ— teisme mano vardu pateiktoje filmuotoje medÅ³iagoje nepamaÅ•iau nei kraujo klano, nei vÅ—Å³iÅ³, nei to butelio. Tada ir turÅ—jau teismui pasakyti, kad ši filmuota medÅ³iaga ne mano.

Kada JÅ«s išÅ—jote iš muitinÅ—s ir kodÅ—l?

IšÅ—jau iš muitinÅ—s 1993-iaisiais, kai vadovauti atÅ—jo buvusi tarybinÅ— prokuratÅ«ra. IšsiskyrÅ— r poÅ³iÅ«ris – mes manÅ—me, kad muitinÅ— turi dirbti Lietuvai, o ne grupei draugÅ³. Tada išÅ—jo daug gerÅ³, gyvenimo išbandytÅ³ Å³moniÅ³.

Vytai, tai JÅ«s taip ir negavote jokiÅ³ apdovanojimÅ³ – nei kaip AukšÅ•iausiosios Tarybos, nei kaip Lietuvos sienos gynÅ—jas?

Neturiu jokiÅ³ apdovanojimÅ³, esu nepartinis, niekam nepriklausiau, esu tiesiog Lietuvos pilietis.

AÅ•iÅ« uÅ¼ pokalbÅ ir pasiaukojimÅ... sunkiausiai valstybÅ—s atkÅ«rimo metu.

bernardinai.lt